

Universitätsbibliothek Paderborn

Thesavrvs Sacrorvm Ritvvm, Sev Commentaria In Rvbricas Missalis, Et Breviarii Romani.

In quibus origo cuiusque Ritus, causae historicae, vel mysticae, ex maiorum ingenio, Theoria, Praxis, obligatio, & exquisitus vsus, additis opportune Decretis omnibus S. Rituum Congreg. quàm breuissimè explicantur.

Gavanti, Bartolommeo

Venetiis, 1647

De Hora celebrandi Missam. 15.

urn:nbn:de:hbz:466:1-9500

quàm Festiuæ, ritum Votiuarum in ijs obseruarem, si obstinate exigantur, aut si negari non possunt sine petentis offensione.

De Hora celebrandi Missam. XV.

Missa priuata saltem post Matutinum, & Laudes, quacunque hora y ab aurora usque ad Meridiem dici potest.

y Ab aurora usq; ad meridiem. Nempe in luce, quia ex *S. Th. 3. par. q. 83. art. 2. ad 4.* Christus ait me oportet operari, donec dies est, *Ioann. 9. addit Suar. disp. 80. sect. 4.* nec ante aurorâ regulariter ad opus publicum conueniri, nec post meridiem ieiunium protrahi: vbi etiam concedit horam cum dimidia ante ortû Solis ex causa. Tertiam partem horæ ante auroram, vel post meridiem, esse notabilem partem, & sufficientem ad lethale peccatum, docet *Azor lib. 10. cap. 25. q. 6. minor,* quàm tertia pars horæ, excusat à lethali, ex *Soto 4. dist. 14. q. 2. art. 2. concedit Nau. in Man. c. 25. num. 85. & alibi,* celebrari posse ex causa rationabili post meridiem; cõtra quẽ cum communi opinione scripsit *Francol. tract. de tempore Hor. canonic. 1. part. c. 41.* iusta vero causa esse potest, post Missam solemnem tardius cantatam in Festis, vel post concionem longiorem. addit *Suar.* vt fiat de licentia.

2 Missa autem Conuentualis, & Solemnis, sequenti ordine dici debet. In Festis Duplicibus, & Semiduplicibus, in Dominicis, & infra octauas, dicta 2 in Choro a Hora Tertia. In Festis Simplicibus, & Ferijs per annum b dicta Sexta. In Aduentu, Quadragesima, Quatuor Temporibus, etiam infra Octauam Pentecostes, & Vigilijs, que ieiunantur, quamuis sint dies solemnes, Missa de tempore debet cantari e post Nonam.

Missâ solemnis semper dicitur post aliquam Horam, etiam in nocte Natiuitatis Domini, vt Horæ canonicæ sint quasi quædam ad Missam præparatio. *Francol. 1. part. cap. 28.* & post varias horas, vt maiori præparatione, minoriue pro Missarum varietate, seu dierum fiat Missa.

* Hoc loco notandum est, quod Missa Parochialis sine cantu est priuata, non Conuentualis, de qua in his Rubricis, licet ad eam conueniat populus, seu loci clerus. quo posito, multa facile definire poteris circa Rubricas Missalis.

Episcopi, si commode haberi potest.

Priuilegiati, vt hora ante, vel post, celebrare queant, poterunt hora, ante vel post, statâ horâ, à Summissis regulariter cõcessam celebrare; alias non esset priuilegiũ.

Vbi vero non est aurora physicè, attendatur ea moraliter, & politicè; quâdo scilicet ibi terminari solet hominum quies, & inchoari labor iuxta probatam regionum consuetudinem. qua de re opportunam mouente quæstionẽ Theodosio Rubeo, in Mathematicis peritissimo, iussu Sanctiss. D. N. Urbani VIII. in pleniore Congregatione coram Emin. Card. Oregio, ea bene discussa, iuimus omnes in hac eadem sententiam, die 18. Septemb. 1634. Varijs igitur horis celebrari priuatim potest, quia fit in Missa memoria Passionis, quæ accidit mane; Mortis, quæ hora nona; Resurrectionis, quæ item mane; & Ascensionis, quæ hora tertia, vel sexta contigisse creditur. *Durand. lib. 4. c. 1.*

z In Choro. Presbyteriũ dicitur in *Epist. SS. Cornelij & Cypr. Sanctuarium Altaris in Concil. Braccaren. 1. nu. 31. Sancta Sanctorum, in Turon. 2. cap. 4. Chorus in Tolet. 4. n. 17.* hoc est, consensio cantatiũ, ex *Aug. in Ps. 149.* vnde & Corona dicitur ab *Isid. li. 1. de Off. ca. 3.* quia in modũ coronæ ait *Amal. lib. 3. cap. 3.* A choræa deducit. *Gemma libr. 1. c. 139.* Græca vox significat lætitiã, in *Platone 2. de leg.*

a Hora tertia. Non ante Horam tertiã cantari Missam iussit Thelesphorus ex *Amal. lib. 3. c. 42. de cons. dist. 1. nocte. & ibi*

c. &

c. & hoc, & de solempni intellexit Durand. loco citato. Cassius Narniensis Episcopus hac eadem Hora celebrare cōsuevit, laudatūque de Cælo fuit, apud S. Gregor. in Dialogis. in Festis autem Hora tertia obsequatur, ea fortasse ratione, inquit Amal. quia ea hora Christus ascendit in Crucē, apud Marc. c. 15. hoc est, linguis Iudæorum clamantium, Crucifige; vel ex Microcol. cap. 58. quia inter reliquas passionis Christi horas, tertia Resurrectioni Domini, siue Natiuitati eius, de propinquior esse videtur, vel ex Radulph prop. ult. quia ea hora missus fuit Spiritus Sæctus; vel ex Conc. Aurelian. 3. c. 11. vt facilius redire possint ad vespertina Officia in Festis Sacerdotes præsertim, quibus eo non decet deesse; vel ex Aug. apud Burcher. lib. 2. c. 54. vt populus ante cibum cōueniat, Missam & Concione audaturus. Hinc ex Collec. Martini Braccar. capit. 66. & habetur Can. fin. dist. 44. Tertia Hora dicitur Sacra, quia factis Missarum solempnijs dicatur: ab Italis Aurea. ex Alph. de Torres 3. part. c. 4. nu. 14.

Si propter terræ frigiditatem populus veniat tardius ad Ecclesiam pro Missa solempni, præstat differri tempus recitandi Horam Tertiam; quam cantare Missam de Festo, seu Dominica post Sextam. ita censuit Sacra Rituum Congr. referente Allocer in suo Caremoniali.

3 Missa autem Defunctorum dici debet d post Primam diei; ubi vero dicuntur eorum Vigilia mane post Matutinum diei, dictis huiusmodi Vigilijs cum Laudibus, immedieate dici potest Missa pro defunctis. Sed in die Commemorationis omnium fidelium Defunctorum Missa Conuentualis dicitur post Nonam, quia eo die est principalis. In die etiam Depositionis Defuncti, vel Tertio, Septimo, Trigesimo, aut Annuario solempni, in quo sit concursus populi, poterit similiter dici ultimo loco post Nonam.

d Post Primam diei. Properandum enim est in suffragijs Defunctorum. at in diebus alijs, de quibus in hoc numero, recte post Nonam; tum quia discordat ab

b Dicta Sexta. In profestis (cuiusmodi sunt Festa Simplicia, & Feriæ) post Sextam. Gemma anim. lib. 1. c. 113. quia, inquit, ea Christus manibus Gentilium crucifixus est. Io. 19. & quia in profestis, neque lætitia, neque luctus, sed quid medium videtur habere locum; lætitia in Festis Horam Tertiam requirit; luctus Nonam Francol. 1. part. de temp. hor. can. c. 29. num. 3.

c Post Nonam. In ieiunijs ita instituisse Pelagium scribit Durand. loco supra cit. & in c. solent distinct. 1. de consecrat. hoc idem iubetur. Horæ Nonæ meminit in Quadragesima Ambr. serm. 8. in Psal. 118. & Amal. lib. 1. cap. 7. quia in ea. Amal. ait lib. 3. c. 42. expirauit Dominus; & quia ad Vesperam ieiunabatur, Microcol. cap. 49.

Item in Aduentu: quia Aduentus fere æquiparatur Quadragesimæ, Hugo Vict. lib. 3. de spec. Miss. cap. 4 & 9. In Aduentu ieiunium erat, Durand. lib. 6. c. 1. de Aduentu; & de Romanis testatur Radulph. prop. 16. immo & vniuersale ieiuniū illud vocat Raban de instit. cler. lib. 2. capit. 22. quod à Sancto Perpetuo Turon. Episc. institutum fuit, ex Gregor. Turon. lib. Histor. 10. cap. 31. & Conc. Matiscon. can. 6. sanciuit in Ferijs 2. 4. & 6. saltem obseruandum esse, cum quotidianum præcipisset Turonense 2. can. 6.

Officio; tum quia Hora Nona & ipse Christus emisit Spiritum; tum quia Hora Nona mæroris est, vt in die ieiunij.

4 Excipiuntur ab hoc ordine dicendi Missam Conuentualem, Missa e in Natiuitate Domini, quarum prima dicitur post mediam noctem finito, Te Deum laudamus, in Matutino, secunda in aurora, dictis Laudibus, & Prima, tertia vero in die post Tertiam, vel vbi aliter lex dispensatione Apostolica disponatur.

e In

e *In Natiuitate Domini*. De prima Missa in nocte extat Canon Thelesphori de consecrat. dist. 1. nocte. quia nocte natus est Christus. De secunda in aurora, ibidem, quia Pastores ea hora creduntur adorasse Christum natum. Plura in Rubrica de Natiuit.

f *Ex dispensatione Apostolica*. Intellige de concessa post Conc. Trident. quod prohibet, ne alijs horis, quam debitis, Missæ celebrentur, *Seff. 22.* sublatis quibuscumque priuilegijs, vt declarauit Sacra Congregatio super Conc.

5 *Missa Votiuæ*, quia non correspondent Officio, si solemniter celebrentur pro re graui, vel publica Ecclesie causa cum populi frequentia, dicantur post *Non am.*

Duplicem habes causam; discordantiam ab Officio, & frequentiam populi, qui dum tardiori Missæ interest, quasi suo ieiunio orationi publicæ vires addit.

De his, quæ clara voce, aut secreto dicenda sunt in Missa. XVI.

1 **I**N Missa priuata clara voce dicuntur, Antiphona, & Psalmus ad Introitum, Confessio, & qua sequuntur, excepta oratione, *Aufer à nobis*, & *Oramus te Domine per merita Sanctorum tuorum*, &c. Item, Introitus, Kyrie eleison, Gloria in excelsis, Dominus vobiscum, Oremus, Flectamus genua. Leuati, Oratio, vel Orationes, Prophetia, Epistola, Graduale, Versus, Tractus, Sequentia, Euangelium, Credo, Offertorium, Orate fratres, solum hæc duo verba, Præfatio, Nobis quoque peccatoribus, solum hæc tria verba. Item Per omnia secula seculorum, &c. cum Pater noster, Per omnia secula seculorum, cum Pax Domini, Agnus Dei, Domine non sum dignus, hæc quatuor verba tantum, Communio, Oratio, vel Orationes post Communionem, Humiliate capita vestra Deo, Ite Missa est, vel Benedicamus Domino, vel Requiescant in pace, Benedictio, & Euangelium, In principio, vel aliud Euangelium. Alia omnia g dicuntur secreto.

Hæc eadem Burchard. Quæ hic clara voce dicenda enumerantur, habent apertam causam, vt audiantur a populo: speciales cuiusque causas enarrabimus, cum de iisdem singillatim infra suis locis agemus.

g *Dicuntur secreto*. De prece cum silentio in Missa Clem. lib. 8. Constit. Apost. capit. 12. Concil. Laodic. can. 19. Trident. sess. 22. can. 5.

Causæ multæ. Primo, quia secretum Mysterium est, Hugo Viç. Erud. Theol. in Specul. Eccles. cap. 7. Secundo, quia significatur in hoc sacrificio latere sacrificia antiqua, Amalar. lib. 3. cap. 19. Tertio, & è contra, hoc sacrificium latuisse in antiquis, Gemma lib. 1. capit. 40. Quarto, silentium Sacerdotis latibulum Chri-

sti indicat. Innocent. III. lib. 2. capit. 54. multoties enim latuit in vitæ suæ cursu Christus: vnde & in Missa multiplex silentium. Quinto, in passione Christi discipuli non nisi occultè confitebantur Christum; S. Thom. 3. part. quæst. 83. artic. 4. ad 6. Sexto, vt videatur Sacerdos loqui cum Deo, quo cum corde loquimur clamantes magis, quàm ore. Septimo, ne populus tædio afficiatur, neque Sacerdos longo clamore voce deficiat, Gemma lib. 1. c. 103. Postremo, ne ipsa verba, in sacrificio potissima assiduitate aurium vilescant, Alcuin. de celeb. Missa. nã repetuntur in omni Missa & memoriæ facile mādarentur. quod de Canone præsertim intellige: qui sine culpa graui non potest alte totus legi. ita Doctores communiter.